Anul al 55-lea
8 Pagini

EXEMPLARUL | In România 3 lei | In străinătate 6 lei

Nr. 249 Marți 13 Septembrie 1938
8 Pagini P

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE IN ȚARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Cauzele emigrării turcilor dobrogeni

In ultimul timp o parte din presa străină s'a ocupat de cauzele emigrării turcilor din România, ca și de situația minorităților din Dobrogea, — având surse de informații turcești, sau bulgărești.

Ziarul elvețian *„Neue Züricher Zeitung"* a publicat în fruntea coloanelor sale un articol cu date statistice și considerațiuni, în parte greșite, privitoare la grupurile minoritare turcești, tătărești și bulgărești, ca și asupra găgăuților din Dobrogea și Basarabia.

El înregistrează, din izvor turcesc, cifra totală de 400.000 (?) de turci și găgăuți; iar cu privire la datele statistice românești, se referă la cele administrative din 1920, pe care le consideră însă inexacte. Apoi adaugă, că numărul turcilor nu se poate precisa, deoarece deosebirea între ei, tătari și găgăuți... e greu de stabilit din punctul de vedere etnic și statistic.

Ocupându-se apoi de cauzele emigrării turcilor din Dobrogea „Neue Züricher Zeitung" afirmă, că oficial se desmint presiunile ce s'ar fi făcut asupra coloniștilor turci, dar ea „nu poate rezista unei critici"...

Reese din cele de mai sus lipsa de informații precise și de cunoștințe asupra situației reale a minorităților din România; precum și asupra cauzelor adevărate ale emigrării populației turcești din Dobrogea.

Această lipsă de informații precise și de cunoștințe, din partea celor ce se ocupă de chestiunile minoritare din România, nu ne miră, căci— după cum se știe — n'am dat până acum câtva timp, importanța ce se cuvine propagandei în străinătate.

Așa se explică abondența informațiilor ce apar în publicațiile străine, privitoare la minoritățile din România din surse străine interesate.

In ce privește Dobrogea, noi am aplicat dela anexarea sa, o politică favorabilă tuturor grupurilor minoritare, indiferent de originea lor etnică și de credințe religioase, fără să fi existat un pact al minorităților. Turcii n'au emigrat și nu emigrează din această provincie, din cauza noastră, — ci în urma stăruințelor guvernului din Ankara și a înțelegerei stabilită între el și guvernul român.

După încheerea păcei, când s'a înregistrat un număr mai mare de cereri de pașapoarte din partea locuitorilor turci, autoritățile române au luat măsuri împotriva curentului de emigrare. Intre anii 1919—1934 au emigrat, după datele statistice ale autorităților portului Constanța, 12.928 de turci, dintre care 1835 din jud. Constanța și 11.090 din județele Caliacra și Durostor.

De atunci numărul lor a sporit în urma înțelegerii stabilite între România și Turcia.

Notăm, că o parte din emigranți, acum câțiva ani, au revenit în Dobrogea, fiind nemulțumiți de strămutarea lor în Anatolia. Și noi i-am primit. Iată dovada, că emigrarea turcilor din Dobrogea n'are nicio legătură cu regimul minorităților din România, ci cu nevoia de elemente muncitoare a Turciei republicane.

Notăm, că după recensământul din 1930 numărul total al turcilor dobrogeni a fost de 150.826; iar al tătarilor de 22.091. Afară de județele din Dobrogea Nouă, unde sunt încă grupuri compacte turcești, în Dobrogea veche turcii sunt răzleți.

Contrar afirmațiilor unor ziare străine, nu Bulgarii au dreptul să beneficieze de pământurile ce au aparținut turcilor, de oarece ei s'au infiltrat în Dobrogea de-sud, acum câteva decenii, în calitate de coloniști, cu scopul de a disloca blocul turcesc și a se substitui lui. In împrejurările actuale și în urma emigrării rămășițelor turcești, noi trebue să întărim elementul românesc în Dobrogea.

Criza cehoslovacă

—xx—

In așteptarea unei soluții

Pe măsură ce încordarea europeană provocată de criza cehoslovacă crește în intensitate, pozițiunile Marilor Puteri față de problema Sudeților — sau în alți termeni față de eventualitatea unui conflict general — se precizează din ce în ce mai limpede, în perspectivele lor mari. Desnodământul crizei se apropie — fatal sau pașnic — pe hotarul neprecis, care desparte pacea de războiu.

Cehoslovacii au ajuns la maximum de concesiuni. Ele n'ar fi fost cu putință fără prezența „mediatorului" britanic, care — cu sau fără voia lui — a proectat afacerea Sudeților pe planul internațional. Acțiunea de șase săptămâni a Lordului Runciman la Praga a avut însă rezultatul de a realiza unanimitatea poporului britanic în jurul guvernului Chamberlain, în acțiunea lui pentru apărarea republicii cehoslovace.

Noile propuneri ale guvernului cehoslovac merg până la cele din urmă limite ale integrității și suveranității Statului. După două zile de ezitări, justificate de incidentele de la Moravska Ostrava, în care guvernul din Praga a dat Germanilor cehoslovaci deplină satisfacție, partidul Sudeților primește să ia în considerare proectul cehoslovac. El face însă rezerve formale asupra realizării egalității de drepturi absolute între populația cehă și cea germană, care să garanteze Sudeților o participare legitimă la conducerea Statului; asupra demarcării regiunii germane într'un teritoriu unic, care să fie garantat contra eventualelor abuzuri ale puterii centrale și asupra lipsei de omogenitate între grupul etnic german și organele puterii executive. In termeni mai simpli, Sudeții continuă să reclame o autonomie teritorială, națională și politică deplină, în cadrul republicii cehoslovace, dar în așa condițiuni, încât suveranitatea Statului ar rămânea o simplă ficțiune. Chestiunea a rămas deci în același stadiu ca în primele săptămâni ale crizei. Sudeții consideră totuși necesară elaborarea unui program practic de executare a reformelor guvernului ceh. E singurul punct mai luminos în haosul situației actuale.

Pe terenul aplicării practice a propunerilor guvernului din Praga o înțelegere rămâne încă posibilă, cu condiția ca Germanii Sudeți să arate un minimum de bunăvoință. Guvernul ceh are și el într'adevăr îndatoriri față de istoria și poporul cehoslovac, față de onoarea și prestigiul național. El mai poate face încă unele concesiuni în forme și modalități, dar nu mai poate ceda în fond. Dacă ar face-o, ar merge nu numai la o sinucidere conștientă, dar și la consacrarea definitivă a primatului forței asupra dreptului și a faptului consumat al hegemoniei germane în Europa răsăriteană.

Hotărîrea Sudeților depinde însă de hotărîrea Germaniei. Atitudinea Reichului este încă nelămurită. Existența a două milioane de oameni mobilizați, concentrările și lucrările febrile de fortificații pe granițe, tonul de violentă polemică al presei germane și entusiasmul colectiv nestăpânit al congresului de la Nuernberg pot îndreptăți toate temerile. Dar mărimea riscurilor unui conflict general și avertismentele ori îndemnurile la moderație pot justifica încă speranțele.

Germania nu ar avea decât un sprijin moral din partea îndepărtatei Japonii, obligată să-și consacre toate puterile istovitorului războiu din China.

Ungaria este ținută de forța împrejurărilor la o pasivitate, care — sub o formă sau alta — trebue să evite intrarea în funcțiune a obligațiilor militare, care leagă Statele Micii Înțelegeri.

Italia ea însăși, deși atitudinea ei nu este precizată cu o absolută claritate, nu are nici un interes vital de satisfăcut într'o rezolvare prin forță a problemei Sudeților. E adevărat însă că chiar simpla ei neutralitate reprezintă pentru Reich un aport considerabil, întrerupând din punct de vedere strategic, ori ce contact între Europa apuseană și cea răsăriteană.

In schimb, de cealaltă parte o coaliție puternică este dispusă a sprijini Cehoslovacia. Legate prin tratate de asistență cu Praga, și Franța și Rusia Sovietică n'au lăsat nici un fel de îndoială asupra atitudinii lor în cazul unei agresiuni.

Dar contribuția hotăritoare pentru restabilirea unui echilibru al forțelor va fi dată de Marea Britanie. Evoluția ei diplomatică, în ultimele luni a fost decisivă.

Acum câțiva ani, Lord Tyrrell obișnuia să spună că Anglia a comis două mari erori după războiul mondial: a luat pe Germani drept Englezi și pe Francezi drept Germani. Astăzi cuvintele fostului ambasador nu mai corespund faptelor. Marea Britanie își dă seama că greșelile din trecut îi impun în prezent mari răspunderi, că azi interesele păcii europene coincid în întregime cu interesele păcii britanice și riscurile războiului lovesc interesele ei în aceiași măsură ca interesele prietenilor ei. Cuvântul Marei Britanii e moderat, dar hotărît. Ea pune în acțiunea ei toată discreția necesară spre a nu jigni prestigiul unui mare popor ca cel german, dar fermitatea ei nu lasă loc pentru îndoială și în confuziunea de patimi războinice de astăzi trebue nădăjduit că glasul ei va avea destulă autoritate spre a convinge că nu va fi nevoie ca milioane de oameni să-și verse sângele pentrucă trei milioane de Sudeți arată până la sfârșit o intransigență absolută în revendicările lor.

CONGRESUL DELA NUERNBERG

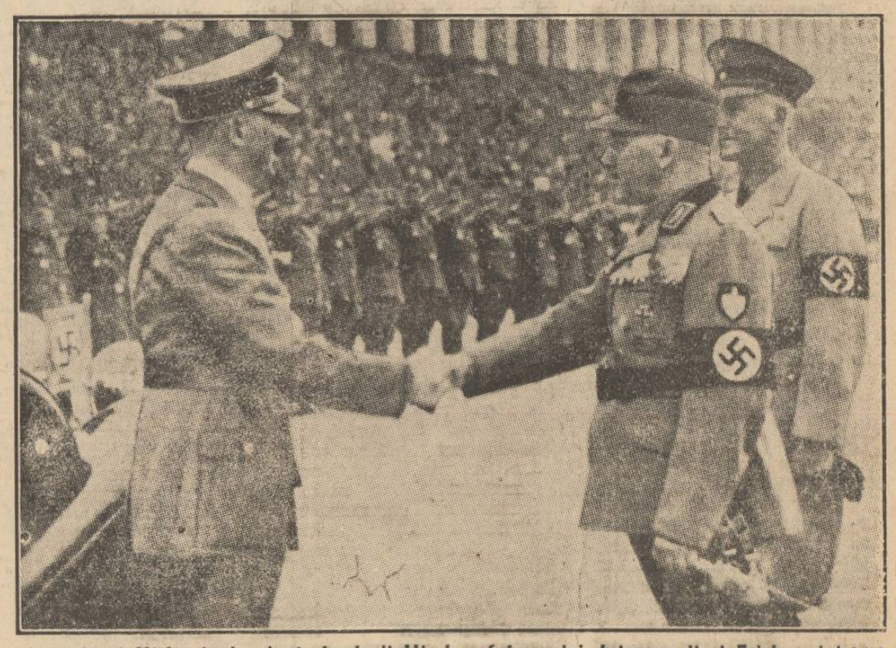

Cancelarul Hitler întâmpinat de d-nii Hierl, șeful serviciului muncii și Frick, ministrul de interne, înainte de defilarea membrilor serviciului muncii

FILME

Concediul s'a terminat odată cu băile de mare.

Regretând ambele scadențe și preocupat de alta de la bancă, funcționarul se urcă în trenul întesat.

Abia găsește un loc într'un compartiment de trei.

Vecinii se înfățișază în chip de idilă.

Tineri amândoi, își șoptesc și se mângâe, crezându-se încă pe plajă, — poate că și din cauza valurilor trenului.

Perechea este atât de străină de realitate, încât călătorește în costum de bae.

El își păstrează mantaua zebrată peste scurtul pantalon albastru.

Ea însă își scutură nervos buclele mulate în vopsea de culoarea mătasei de porumb, înfige tălpile goale în peretele vagonului, se plânge de sufocare deși ambele ferestre sunt deschise, și ca să scape cu viață, repede mantaua depe spinare în plasa de sus, rămânând numai cu frunza de viță croită din poplin transparent.

Funcționarul se uită uluit la tovarășii de drum.

Dacă s'ar părea că tânărul a înțeles avertismentul, este sigur că tânăra nu l-a priceput — sau se face. Altfel, nu i-ar răspunde cu rotogoalele de fum ale țigării strivite între unghiile de pasăre de pradă.

După câteva minute, tânărul se ridică revoltat.

— Ce faci, domnule?

— Pentru că mă sufoc și eu, mă dăsbrac.

— Înțeleg să-ți scoți haina și vesta — dar pantalonii!?

— Vreau să fiu la fel cu dumneaei. Cred că nu aveți nimic de zis contra egalității sexelor!

Protestând împotriva atitudinei imorale a funcționarului și plângând fără lacrimi, tânăra consimte să-și pună mantaua — cel puțin pe spate, dacă nu și în față.

DON JOSÉ

ASPECTE SOCIALE DIN ARDEAL

Preocupări social-naționale

de I. AGÂRBICEANU

Sunt probleme ridicate după unire, și nerezolvate încă până azi, cari în interesul obștesc trebuiesc aprofundate până în temeliile lor, în cea mai deplină libertate de gândire și cu întreaga sinceritate. Intre ele, la noi, e în primul rând, problema felului de a gândi și a acționa a generațiilor tinere.

Eu nu mă voiu opri aici asupra exagerărilor, sau a gândirii și acțiuni direct primejdioase ce s'au putut constata la o parte a tineretului nostru. Cred că este firesc să fie și abateri dela regulele generale, după cum elementele, cari formează generația tânără de azi sunt mai deosebite și ca origină socială și pregătire intelectuală, decât acelea cari au format generația adultă. Inseși extremele în cari s'au încurcat unii din tinerii noștri, de stânga sau de dreapta, dovedesc deosebirea structurii lor psihologice și a moștenirii de acasă, cu care au intrat în institutele de cultură. Inainte de unire clasa intelectualilor noștri era cu mult mai omogenă, decât acea care se ridică azi.

Pentru un bun observator a fost deajuns să privească evoluția tineretului nostru universitar, dela unire până astăzi, pentru a vedea deosebirile dela om la om, puși în fața aceleiași idei, aceleași curente.

Au fost dela început și până azi o seamă de tineri, cari dădeau contingentul material al unui curent social sau altul. Aceiași inși, sau tineri, de aceiași structură sufletească au dat numărul așa ziselor manifestații sufletești. Ideologii de obiceiu nu erau în rândurile lor. Au fost mereu alții, cari s'au ținut departe de aceste manifestații, politice, sociale și de breaslă, deși îmbrățișaseră și ei ideologia comună. Metodele de ducere la izbândă a ideologiei nu au fost aprobate niciodată de totalitatea tineretului. Aceste metode au putut greși și chiar au greșit de multe ori. In special teoria violenței, fie că se spărgeau geamurile unei prăvălii, fie că puneau la cale un atentat, nu a fost aprobată niciodată de majoritatea generației tinere.

Dar ceace mi se pare lucru principal și de importanță capitală pentru România viitoare, e însuși faptul că tineretul, a doua zi după unire, a manifestat preocupări de ordin social-național. Ca un fin seismograf generațiunea a simțit nevoile arzătoare ale românismului și a dat alarma.

Era într'adevăr un fenomen extraordinar, ca a doua zi după unire, când idealul național era realizat, să se pună problema românismului. Majoritatea păturii adulte și a bătrânilor spunea că e o scrinteală, o deraere. „Ei să ne învețe naționalism pe noi, cari am făcut naționalism o viață întreagă și atunci când era vremea sa? Pe noi cari am făcut unirea?"

Mulți au rămas chiar scandalizați când au văzut pe primii studenți universitari în costum național. Și ziceau: „la uită-te la ei! Acum s'au trezit să poarte costum național, când nu-i mai oprește nimeni? Să-l fi purtat când era cu primejdie!"

Trebue recunoscut fără încunjur: generația adultă și bătrână nu a putut înțelege, dela început, naționalismul mișcărilor și programelor tineretului.

Pentru adulți, idealul național era realizat. Ei înțelegeau să se bucure acum în tihnă de această realizare. Cei mai mulți nu-și dădeau seama că dacă a fost nevoe de sentimentul național cu poruncile lui pentru realizarea unității naționale, e mai mare lipsă de el pentru închegarea țării și mai ales pentru a o face a noastră și în realitate, nu numai cu numele.

Pentru generațiile adulte naționalismul, nu ca sentiment, ci ca putere combativă era în declin; pentru generația tânără era la început, vizând obiective, pe cari bătrânii nu le puteau vedea. Numai așa îmi pot explica căderea generațiilor adulte într'un democratism, care nu mai făcea nici-o deosebire de naționalitate.

E meritul generației tinere și mândria întregului neam, că ea a pus dela început, problema de viață „România a Românilor". Era tocmai noul ideal național spre care trebuia instructiv și conștient să se îndrepte neamul nostru.

Mi-aduc aminte că în primul articol din primul număr al ziarului „Patria", al cărui director eram, în Martie 1919, scriam acest cuvânt: Un ideal realizat, trebue să pornim cu toate forțele spre un nou ideal, de frăție, de creație și viață românească.

Dar mulți din generația veche

(Continuare în pag. 2-a)

Un avion străin a aterisat, forțat lângă Conțești

Titu, 10 Septembrie

Azi după amiază, la ora 4, din cauza unei pene de motor, a aterizat forțat pe moșia d-lui Iuca, depe teritoriul com. Conțești (Dâmbovița) un avion străin cu echipaj italian, care venea dinspre Budapesta spre București.

La aterizare, avionului i s'a rupt o roată.

Proprietarul moșiei, d. Iuca, a sosit imediat la fața locului, punând la dispoziția aviatorilor mașina sa spre a se duce împreună la oficiul telefonic din gara Titu, cerând ajutoare dela aeroportul Băneasa. După aceea, aviatorii s'au înapoiat la moșia d-lui Iuca, unde au fost găzduiți.

Accidente de persoane nu au fost.

Grav accident de autobuz, in Scronicești (Olt)

Un copil omorât, mai mulți pasageri răniți

Slatina, 10 Septembrie

Autobuzul de pasageri nr. 58 St., proprietatea d-lui Ioan Șerbănescu, din com. Vlaici (Olt), condus de șoferul Marin Țucă, autobuz care face curse între Slatina și Spineni, la trecerea prin comuna Scornicești, a izbit cu aripa mașinei pe copilul Dumitru L. Oprea, în etate de 3 ani, care după o oră a încetat din viață.

Deși șoferul a vrut să evite nenorocirea, virând brusc la dreapta, autobuzul s'a răsturnat în șanțul șoselei, rănind mai mulți pasageri, din cari mai grav rănit a fost d. Coșma, controlor financiar, având mâna dreaptă fracturată.

Șoferul Marin Țucă are la activul său mai multe cazuri de acest fel, când în București acum câțiva ani, a omorât un gardian public pe șoseaua Ștefan cel Mare, iar în județul Muscel pe un sătean.

Sir Kingsley Wood, ministrul britanic al aerului, inspectează cu deamănuntul calita tea și întreținerea materialului aviatic.

In corpul ziarului:

Mesajul președintelui Beneș către popor

Noua ofensivă a armatei spaniole naționaliste

Salamanca, 10 (Rador). — **Comunicatul oficial naționalist, publicat Vineri noapte, declară:**

Pe frontul Ebru forțele naționaliste au continuat ofensiva și au rupt frontul republican, cu toată rezistența îndârjită a inamicului. Naționaliștii au ocupat 5 linii de tranșee. Republicanii au avut mari pierderi. Un foarte bogat material de război a fost capturat de naționaliști. Au fost cucerite patru tancuri, dintre care două sunt utilizabile.

Aviația naționalistă a bombardat în noaptea de 8 Septembrie obiectivele militare situate dealungul coastei precum și fabricele de material de război de la Blanes și dela Villa Nueva.

In noaptea de Vineri avioanele naționaliste au bombardat portul Almeria, doborând cu această ocazie și un avion de vânătoare republican.

CUCERIREA POZIȚIILOR CARE DOMINA GANDESA

Gandesa, 10 (Rador). — *Corespondentul agenției „Havas" transmite:*

A cincea zi a contra ofensivei naționaliste în sectorul Ebru termină o crâncenă și sângeroasă bătălie. Naționaliștii au cucerit cu prețul unor lupte înverșunate toate pozițiile ce domină localitatea Gandesa.

Deși republicanii apără fiecare palmă de pământ se poate totuși constata o oarecare slăbire a liniilor lor, contra atacurile fiind făcute cu mai puțină hotărîre și soldații dovedind mai puțin elan.

Comandantul naționalist crede că guvernamentalii de pe acest front nu vor mai putea rezista multă vreme presiunii la care sunt supuși.

Se pare că republicanii au angajat în aceste lupte ultimele trupe proaspete pe cari le mai aveau.

Franța nu vrea să atragă Belgia într'un război

Bruxelles, 10 (Rador).— **Ministerul afacerilor străine al Belgiei desminte alegațiile unor elemente naționaliste flamande care acuză Franța că ar voi să atragă Belgia într'un eventual război și că ambasadorul Franței ar fi făcut un demers pentru a obține trecerea trupelor franceze prin Belgia, în cazul când ele ar trebui să ajute Cehoslovacia.**

ATAȘAMENTUL ALGERIEI PENTRU FRANȚA

Alger, 10 (Rador). — *Federația agricultorilor algerieni din departamentul Constantine a trimis guvernatorului general Lebeau următoarea telegramă:*

„In numele populației musulmane rurale și în fața gravității situației internaționale actuale ca și a primejdiilor cari ar putea amenința patria mamă, Federația agricultorilor vă asigură de perfecta lealitate și de nestrămutatul atașament al tuturor plugarilor pentru cauza Franței. Ei vă roagă să informați guvernul din Paris că vor răspunde ca și în 1914 la apelul patriei mame în primejdie, îndeplinindu-și cu vitejie datoria".

Pregătiri militare in regiunea Kievului

Helsingfors, 10 (tel. part.). — *Ziarul „Uusi Suomi" comunică din Moscova că în vremea din urmă la Kiev și în circumscripția militară a Kievului s'au făcut arestări în massă în sânul konsomolilor și al tinerilor ofițeri.*

La Kiev sunt concentrate cu febrilitate unități militare noui care sunt trimise în grabă în alte garnizoane. Deasemeni, se construiesc în grabă cazărmi noui pentru contingentul sporit al trupelor. Persoanelor mobilizabile li s'au interzis de a-și schimba domiciliul.

G. P. U.-ul a arestat numeroși funcționari superiori dela serviciul poștelor și telegrafelor din Kiev, acuzându-i de activitate contra-revoluționară. S'a stabilit că unele ordine adresate de Moscova guvernului ucrainian soseau la Kiev scurtate și cu mari întârzieri. Concomitent cu aceasta, sub conducerea cekistului Godșalcov, trimis din capitala Sovietelor, s'a început o purificare la serviciul de radio din Ucraina.

Erupția vulcanului „Mayon" din insulele Filipine.